

Zelf je hbo-studieloopbaan vormgeven 'Kernwoord is motivatie'

In hoeverre hebben hbo'ers de mogelijkheid hun eigen leerweg in te richten? Een antwoord komt van Van Hall Larenstein, van de studierichting Tuin & Landschapsarchitectuur. Over mogelijkheden, instrumenten en begeleiding om zicht te krijgen op een passende studie.

Lisa Biris (25) bekijkt een luchtfoto van de Gelderse Vallei. Ze werkt aan een opdracht voor landschapsarchitectuur. T&L in Velp was niet haar eerste keus. Eerder begon ze aan een opleiding modenvormgeving en werkte ze een paar jaar. "Ik heb toen ook gekeken wat ik zou willen." Een tv-programma wekte haar belangstelling voor inrichting van

de buitenruimte en zo kwam ze bij Van Hall Larenstein.

“Op zich heb ik altijd wel een goed zelfbeeld gehad”, vertelt ze. “Een idee over wie ik ben en wat mijn sterke en zwakke kanten zijn.” Ze ziet zichzelf in een combinatie van creatief werk en buiten zijn. “Over 10 jaar? Dan ben ik aan het tekenen en doe ik iets op het gebied van beplantingen.”

Zover is het nog niet. Maar, vertelt ze, intussen ontwikkelt ze haar zelfbeeld nog bij de studieloopbaanbegeleiding van Van Hall Larenstein. Het eerste jaar was dat een keer of vijf. Onder andere over bedrijfsbezoeken; wat vond je interessant en waarom?

Zelfportret

Halverwege het tweede jaar is er totnogtoe één gesprek met haar studieloopbaanbegeleider (slb'er) geweest. Dat is ook de opzet, zegt Loes Leentjes, coördinator van de studieloopbaanbegeleiding bij T&L. “Terwijl het contact met de slb'er in de loop van de opleiding afneemt, groeit de zelfsturing.”

Mieke van Dijk, die als docent landschapsecologie een trekkerrol heeft voor competentiegericht onderwijs, schetst de opzet van de bacheloropleiding zoals die sinds een paar jaar bestaat. Met in het eerste jaar veel basiskennis. “Je moet toch het een en ander van het vakgebied afweten.” In de tweede helft van het

tweede jaar zit ruimte voor persoonlijke kleuring (als het maar betrekking heeft op stedelijke inrichting) en in het derde en vierde jaar zijn er keuzemogelijkheden voor major, stage, minor en afstudeerproject.

Iedere student krijgt een studieloopbaanbegeleider. Dat blijft in vier jaar opleiding dezelfde persoon. Met deze slb'er bespreekt hij resultaten, vorderingen, competenties, keuzes, problemen en mogelijkheden. Een soort van popgesprekken die moeten leiden tot onderbouwing van de keuze voor bijvoorbeeld een major. Bovendien zit elke student in een intervisiegroepje. Een groepje van acht studenten dat ook groepsgewijs met de slb'er praat.

Studieloopbaanbegeleiding begint het eerste jaar met een zelfportret. Wat weet je, wat denk je, wat wil je, waar liggen je interesses en wat staat je tegen? Dat eerste jaar is de centrale vraag: zit ik hier wel goed? Iedere opleiding, benadrukt Van Dijk, niet alleen T&L doet zijn best om dan een goed beeld van het hele vakgebied te tonen; werkveldoriëntatie. Andere slb-vragen zijn: kan ik het niveau aan, wat houdt het in: studeren aan een hbo, en hoe organiseer ik dat?

Studieloopbaanbegeleiding helpt om de studie vorm te geven op de wijze die past bij de student. En bovendien vergroot slb invloed, verantwoordelijkheid en betrokkenheid. Het kernwoord is motivatie, bevestigt ze. Daar draait het om.

Onzekerheden

Maar alleen vraaggestuurd onderwijs, zegt Van Dijk, dat werkt niet. Er moet een bepaald aanbod zijn om uit te kiezen. “Anders kom je nooit op een beroep uit; daar ben je toch een hbo voor.” De major bepaalt uiteindelijk min of meer het beroep waar je in terecht komt. “Studenten vinden de keuze die ze hebben vaak al moeilijk genoeg”, vervolgt ze. Zeker als je nog niet helemaal overtuigd bent, leg je je liever niet vast voor de toekomst.

“Je hebt natuurlijk allerlei studenten”, vervolgt Van Dijk. “Sommigen weten direct wat ze willen studeren en wat ze daarmee willen doen; er zijn er ook die denken het te weten, maar bijvoorbeeld toch een andere major kiezen.” Studie-

Studieloopbaanbegeleiding

De student kijkt met een studieloopbaanbegeleider naar motivatie, interesse, capaciteiten, studieresultaten en ontbrekende competenties. De slb'er biedt ondersteuning bij studiekeuzes (zoals major en stage) en bij de opbouw van de portfolio. Hij coacht studenten bij hun persoonlijke ontwikkeling en bij leerprocessen. Hij adviseert en signaleert en legt steeds zoveel mogelijk verantwoordelijkheid bij de student.

Bij de start van slb (oriëntatie) gaat het om drie punten:

- De student oriënteert zich op zichzelf: wie ben ik, wat wil ik, wat kan ik en wat kan ik nog niet, wat zijn mijn sterke en zwakke punten, mijn capaciteiten, waar ligt mijn belangstelling;
- Op de leerstijl: wat past bij mij, wat typeert mij, wat past er niet bij mij, hoe werk ik het beste;
- En op beroep en werkveld: wat speelt er, hoe is de sfeer, wat zijn de mogelijkheden, wat heb ik daarmee.

Studenten willen hun wensen en behoeften kunnen matchen met de mogelijkheden van de school. Ze willen dan informatie over keuzemogelijkheden en consequenties van keuzes. Onvoldoende zicht daarop maakt het soms moeilijk een pop te maken.

Studiekeuzes zijn:

- Inhoudelijk: welke major, minor of stage, welke keuzevakken, welke rol in een projectgroepje;
- Werkvormen en studieactiviteiten: groepswork, individueel, presentaties, praktijk, atelier, excursies, enquêtes en onderzoek;
- Toetsing, beoordeling, begeleiding, tempo: tussentijdse toetsing is soms te plannen, maar meestal zijn er vaste momenten of examenen. Het studietempo is deels afhankelijk van financiering.

Lisa Biris, 2e-jaars T&L: “Bij studieloopbaanbegeleiding kan ik mijn zelfbeeld verder ontwikkelen”

T&L-studenten groepsgewijs bezig met ontwerpen

loopbaanbegeleiding helpt bij twijfel, dat is het idee. Zeker als er een vertrouwensband ontstaat, vergelijkbaar met die tussen student en mentor, en als de slb laagdrempelig is. Dan zullen onzekerheden eerder over tafel komen. Wat moet ik kiezen en wat betekent die keuze dan?

Want elk van de majors vraagt een andere houding. Andere competenties uit het rijtje van creativiteit, initiatief, ondernemingszin, uitdagingen aangaan, precisie, processturing en communicatie. “Het vakgebied is zo breed dat ieder type student er zijn weg kan vinden.” Voor de minor (met een omvang van een half jaar) is enorm veel vrijheid. Er is aanbod van Larenstein, maar een T&L-student kan ook naar een Kunstacademie of een opleiding voor fotografie, of bijvoorbeeld op een bureau in Barcelona gaan werken. Als het maar op een of andere manier verband houdt met beroepsperspectieven.

“Een struikelblok is soms de financiering. Onderwijsinstellingen zijn niet altijd blij als studenten er voor een studieonderdeel aankloppen.”

Bedrijfsongeval

“Belangrijk is wel om eerst een stage te doen”, vervolgt Van Dijk. “Dat is toch de eerste confrontatie met het beroep. Dan kun je aan de orde stellen: wat zou goed zijn om er nu bij te doen? Zo heb je een goed onderwerp voor je minor. Veel studenten doen dat.”

Voor switchen of uitvallen kunnen verschillende motieven zijn. Er zijn echter ook studenten die zich vastklampen aan een gekozen weg, ook als er onvoldoende vorderingen zijn. “Daar probeer je ze dan wel bewust van te maken.” Liefst zo snel mogelijk. “Ik kan geen voorbeeld bedenken van een student die pas tijdens de stage erachter kwam dat het beroepenveld niets voor hem is. Als dat zou gebeuren, zie ik het als een bedrijfsongeval. Daar moet je vooraan in de opleiding achter komen.”

Bij alle keuzes spelen ervaringen mee; aldus Van Dijk. “Het maakt veel uit, vooral aan het begin van een opleiding, of iets op een leuke manier wordt gebracht. Zoals een goede docent in het voortgezet onderwijs ook de interesse

voor een bepaald vak kan laten stijgen.

Je kan zo studenten wel in een bepaalde richting stimuleren, maar dat mag niet het enige sturingsmechanisme zijn.”

Van Hall Larenstein heeft instrumenten zoals het portfolio. Ze biedt alternatieven aan zoals bezoek van bedrijven. En ze helpt met reflectie daarop in interviewgroepjes en studieloopbaanbegeleiding.

Voordelen van keuzevrijheid in de studie hebben inderdaad te maken met motivatie en ambitie. Maar zitten er ook nadelen aan die vrijheid? “Dat vind ik wel meevallen,” zegt Van Dijk. “En ook al hebben studenten moeite om keuzes te maken, het hoort een wezenlijk onderdeel van de opleiding te zijn. Later moeten ze kiezen of ze een masters willen doen, wat voor soort baan ze willen en bij welke werkgever ze willen werken. Keuzes blijven er.”

Lisa Biris kiest dit jaar voor een major. In haar geval is de keuze teruggebracht naar twee opties: landschapsarchitectuur of tuinarchitectuur. □